

Deset let konference Čtu a stávám se čtenářem: ohlédnutí (2014–2024)

Anna Kucharská

Klíčová slova: konference, gramotnost, interdisciplinární spolupráce, praxe

Podobně jako v minulých letech se i letos uskutečnila na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy konference **Počáteční čtení: čtu a stávám se čtenářem – cesty propojení výzkumu a praxe** (25. 9. 2024)¹. Letos jsme oslavili 10. výročí – pořádáme ji pravidelně jednou za dva roky (výjimkou byl rok 2020, kdy se konference nekonala z důvodu pandemie). Je realizována s institucionální podporou vědy (projekty PRVOUK, PROGRES, Cooperatio) a dalšími, právě realizovanými projekty na fakultě (GA ČR, TA ČR, OP VVV, OP JAK aj.).

Jak napovídá název konference, cílem je propojit dva světy, které sice sledují společný cíl, ale často k němu směřují rozdílnými cestami. Tím společným cílem je podpora rozvoje gramotností a vzdělávání v tom nejširším slova smyslu. Co těmi dvěma světy vlastně myslíme?

Prvním z nich je akademická sféra – tedy prostředí, kde se připravují budoucí odborníci, kteří budou ve své praxi

pracovat se žáky, studenty či klienty v tématech gramotnostních dovedností a vzdělávání. Sem patří nejen učitelé všech stupňů škol, ale také psychologové, speciální pedagogové a další profesionálně pomáhajících profesí. Kromě vzdělávací činnosti se vysoké školy věnují také výzkumu a metodické podpoře. Akademičtí pracovníci realizují celou řadu výzkumných studií, účastní se domácích i zahraničních projektů a publikují odborné články, monografie i metodické materiály. A byla by škoda, kdyby všechny tyto poznatky a zkušenosti zůstávaly za zdmi fakult a univerzit.

Druhým světem je praxe – školy všech stupňů (mateřské, základní, střední, vyšší odborné, speciální), ale také školská poradenská zařízení (pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra, školní poradenská pracoviště), klinická psychologická a logopedická zařízení, neziskové organizace i státní instituce (např. MŠMT, dříve VÚP, nyní

¹ <https://pages.pedf.cuni.cz/konference-ctu/>

NPI ČR). Nelze opomenout ani knihovny – městské, školní i dětské. Kromě přímé práce s dětmi a klienty vzniká i v těchto prostředích mnoho metodických materiálů, koncepcí a přístupů, které obohacují vzdělávání i podporu gramotnosti. Ale zejména – jsou zde zkušenosti, které mohou obohatit akademickou sféru, ale také odborníky navzájem, ať jsou z jakéhokoli pracoviště.

Záměrem konference – a po deseti letech můžeme s potěšením říci, že životaschopným – bylo tyto dva světy propojit, navázat komunikaci, sdílet zkušenosti a hledat inspiraci napříč tématy, obory i institucemi.

Organizátory konference jsou pracovníci tří kateder Pedagogické fakulty: Katedry psychologie, Katedry preprimární a primární pedagogiky a Katedry české literatury, které se podílejí také na vydávání časopisu *Gramotnost, pregramotnost a vzdělávání* (<https://ojs.cuni.cz/gramotnost/>).

Když se ohlédneme za pěti ročníky konference, které jsme během posledních deseti let uspořádali, můžeme shrnout jejich průběh v několika číslech (podrobnější přehled v příloze):

- Proběhlo 5 plenárních dopoledních zasedání se 24 zvanými příspěvky – v češtině, slovenštině, ale i ve francouzštině a angličtině.
- Odpolední část tradičně probíhala v tematických sekcích – celkem jsme uspořádali 30 sekcí se 127 odbornými příspěvky.

- Kromě toho se uskutečnilo 7 workshopů pro hlubší ponor do praxe, 2 posterové sekce s celkem 10 postery, jeden kulatý diskusní stůl a také jedno studentské scénické čtení.

Konference postupně rostla – jak počtem přihlášených příspěvků, tak zájmem účastníků – poslední setkání jich přivítalo na 150! Byli mezi nimi vysokoškolská učitelé, výzkumníci, pedagogové všech stupňů škol, psychologové a speciální pedagogové z poradenských zařízení, pracovníci neziskových organizací i knihovníci – a jejich aktivní účast opravdu zaslouží uznání! Program konference nebyl zaměřen výhradně na čtení a čtenářství a předpoklady pro ně, ale také na environmentální faktory v rozvoji gramotnosti (rodinné a školní vlivy), psaní a pisatelské dovednosti, didaktiku, dětskou literaturu, diagnostické nástroje, intervenční programy, rozvoj dalších gramotností (např. matematické, informační, umělecké) a na prezentaci aktivit škol, knihoven, poraden a dalších institucí.

Co nám nejvíce utkvělo v paměti? Především osobní setkání, která konferenci vždy provázejí – navazování nových kontaktů, sdílení zkušeností a dobré praxe. Prostor pro otevřené pojmenování obav, rizikových jevů a hledání společných řešení. A v neposlední řadě nové inspirace, se kterými po ukončení konference odcházíme zpět do svých profesních rolí.

Na závěr bych ráda poděkovala svým nejbližším kolegyním, které se podíle-

Příloha: Přehled konferencí 2014–2024: plenární zasedání, sekce, workshopy a další aktivity

	Plénium (4)
2014	Sekce: Didaktika počátečního čtení (5), Vývojové aspekty čtení a psaní (5), Rozvoj a podpora čtenářství (4), Rizika v rozvoji čtenářské gramotnosti (4), Porozumění čtenému (4)
	Posterová sekce (5)
	Plénium (5)
2016	Sekce: Výzkumy v oblasti čtenářství (4), Jazykové schopnosti jako předpoklad rozvoje gramotnosti (4), Inkluzivní vzdělávání a čtenářská gramotnost (4), Psaní jako součást gramotnostních dovedností (4)
	Workshop: počítačový program Včelka
	Plénium - Gramotnost z různých pohledů (3)
	Sekce: Čtenářská gramotnost a pregramotnost v projektech OP VVV (4), Čtení a čtenářství (5), Rozvoj čtenářské gramotnosti a pregramotnosti (4), Psaný projev žáků (4), Rodina jako faktor gramotnosti (4)
	Workshop: Diagnostické materiály - MABEL
2018	Workshop: Náměty pro práci učitelů
	Posterová sekce (5)
	Kulatý stůl: 100 let české (a slovenské) dětské literatury
	Studentská sekce: Scénické čtení
	Plénium, věnované památce prof. Matějčka (6)
2022	Sekce: Didaktické aspekty gramotnostních dovedností, metody a metodiky (5), Aktivity škol, rodičů a organizací k podpoře čtení a čtenářství (4), Porozumění jako faktor rozvoje gramotnosti (4), Podpora rozvoje v oblasti umělecké gramotnosti (5), Náměty pro práci poradenských pracovníků v oblasti diagnostiky ve školách i školských poradenských zařízeních (5), Podpora a rozvoj gramotnostních dovedností ve školách a školských poradenských zařízeních (4)
	Workshop: Představuje se ZŠ Z. Matějčka, Most
	Workshop: Porozumění textu (PorTex)
	Plénium (6)
2024	Sekce: Porozumění jako faktor rozvoje gramotnosti (5), Rozvoj jazykové a čtenářské gramotnosti dětí předškolního věku a začínajících čtenářů (4), Diagnostické a intervenční aspekty gramotnostních dovedností z hlediska poradenské praxe (4), Aktivity knihoven rozvíjející čtení a čtenářství (5), Didaktické aspekty rozvoje čtenářských dovedností na základní a střední škole (4), Digitální technologie a jejich přínos k rozvoji čtenářství a myšlení (4), Podpora rozvoje gramotnostních dovedností u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných (5), Hudební gramotnost a její podpora u dětí a žáků (5)
	Workshop: Generativní AI vo vzdělávání
	Workshop: Porozumění textu - testová baterie PorTex (4)

Pozn. Číslům jsou v textu označeny počty příspěvků

jí na odborné přípravě a zajištění programu: Radce Wildové, Kláře Špačkové a Veronice Laufkové. Velké díky patří také organizačnímu týmu: Monice Kadrnožkové (web, registrace), Evě Battistové a Veronice Chalupové (administrativa, občerstvení), Olze Kučerové, Markétě Švamberk Šauerové, Pavle Presslerové

a Haně Sotákové za jejich neúnavnou účast a vedení jednotlivých sekcí. A také všem dalším pracovníkům fakulty za organizační zajištění, podporu a aktivní zapojení.

Těšíme se na viděnou při příštím ročníku – konference *Počáteční čtení se uskuteční 23. 9. 2026!*

doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.

Pedagogická fakulta, katedra psychologie

Univerzita Karlova

anna.kucharska@pedf.cuni.cz